

**ממצאים ראשוניים:
הערכת תכנית
"מכתבת אלפאנוס"
בגני ילדים דוברי ערבית
בשנה"ל תשע"ו**

דצמבר 2016

רקע, ההערכה שאלות ושיטה

רקע: על התכנית "מכתבת אלפאנוס"

- מטרת התכנית להעמיק את אהבת הספר בקרב ילדים דוברי ערבית ולהטמיע תרבות של קריאת ספרים
- האגף לחינוך קדם יסודי במשרד החינוך מוביל את התכנית, בתמיכת קרן גרינספון ישראל וקרן פרייס
- במהלך החודשים אוקטובר 2015 עד יוני 2016 חולקו בגנים המפוקחים על-ידי משרד החינוך - שמונה ספרים לילדים בגני טרום חובה ושמונה ספרים שונים לילדים בגני החובה
- התכנית פעלה בכ-2,300 גנים
- הספרים הודפסו במהדורה מיוחדת, ובעמודים האחרונים של כל ספר שולבו הצעות להורים לנושאים לשיחה ולפעילות עם הילדים בזיקה לספר
- הגננות קיבלו מדי חודש אגרת מידע בדואר האלקטרוני שכללה רעיונות לפעילויות ולנושאים לשיחה עם הילדים בגן

רקע: מחקר ההערכה הנוכחי

- ראמ"ה התבקשה להעריך את תכנית "מכתבת אלפאנוס" בגני ילדים דוברי ערבית בשנת הלימודים תשע"ו
- מטרת המחקר הנוכחי: לספק מידע לאגף לחינוך קדם-יסודי ולמובילי התכנית באשר למידת השגת מטרות התכנית, אופן יישומה בגנים, ומידת שביעות הרצון של הגננות וההורים ממרכיביה השונים
- במצגת זו מובאים ממצאים ראשוניים של מחקר ההערכה בשנה הראשונה ליישומה של התכנית בגנים דוברי ערבית (בשנה"ל תשע"ו)
- מערך המחקר הינו מערך משולב הכולל שיטות מחקר איכותניות וכמותיות
 - המחקר הכמותי כלל סקרים טלפוניים יעודיים שנערכו בתשע"ו עם גננות והורים
 - המחקר האיכותני כלל ראיונות עם גננות ותצפיות במרחב הגן

- 1. כיצד מיושמת התכנית?** (אילו שימושים נעשים עם הספרים בגן ובבית, האם וכיצד מעורב צוות הגן כולו בתכנית, באיזו מידה מעורבים הורי הילדים בתכנית, איזה שיח נוצר סביב הספרים בגן ובבית)
- 2. מהם הכלים, המיומנויות ומקורות התמיכה העומדים לרשות הגננות ביישום התכנית?** (חומרים כתובים, חומרים מתוקשבים, הדרכה, למידת עמיתים ועוד)
- 3. מהי מידת שביעות הרצון של הגננות וההורים מהיבטים שונים של התכנית?** (איכות הספרים, התאמתם לילדי הגנים, והיבטים לוגיסטיים של התכנית לרבות מקורות התמיכה העומדים לרשות הגננות)
- 4. כיצד התכנית משפיעה על המשתתפים בה (גננות, ילדים והורים) ומהי תרומתה הנתפסת עבורם?** (עד כמה התכנית מעמיקה את אהבת הספר, מה שיעור ההורים המקריאים את הספרים לילדיהם ו/או מיישמים את ההצעות לנושאי שיחה ופעילות עם הילדים המוצעות בספרים, עד כמה התכנית מהווה מנוף לעשייה פדגוגית)

שיטה

המחקר הכמותי

- המחקר כלל סקרים טלפוניים באמצעות שאלונים ייעודיים עם **533 גננות** (77% השבה) ו- **980 הורים לילדים** (71% השבה) ב- 2,296 גני ילדים דוברי ערבית אשר השתתפו בתכנית בשנת תשע"ו
- הליך הדגימה נערך בשכבות גלויות על-פי מגזר (ארבעה מגזרים: ערבי, דרוזי, בדואי דרום ובדואי צפון) ובשכבות סמויות על-פי יחידת דיווח, רשות ושלב הגן

המחקר האיכותני

- המחקר כלל **ביקור ב-35 גני ילדים** בארבעת המגזרים – ערבי, דרוזי, בדואי דרום ובדואי צפון
- בכל גן רואיינה **הגננת** ובוצעה **תצפית קצרה** על מרחב הגן
- בנוסף, רואיינו **5 מדריכות** במחוזות חיפה וצפון

ממצאים עיקריים

א. היבטים ביישום התכנית

- העברת התכנית בגן
- קריאת הספרים בבית עם ההורים
- שיתוף הפעולה בין הגן להורים

כל הגנות (N=487)	"באיזה חלק מהספרים שקיבלתם במסגרת התכנית..." שיעור המשיבות "בכל הספרים" או "ברוב הספרים"
95%	הקראת את הספר במליאת הגן?
91%	הקראת את הספר בקבוצה קטנה?
61%	הקראת את הספר באופן פרטני?
89%	הילדים עיינו בספר באופן עצמאי ללא הנחיה?

- רוב גדול מן הגנות מדווחות כי הן הקריאו את כל הספרים או את רובם במליאת הגן ובקבוצות קטנות
- שיעורים נמוכים יותר הקריאו את הספרים לילדים באופן פרטני

העברת התכנית בגן

כל הגנות (N=487)	"באיזה חלק מהספרים שקיבלתם במסגרת התכנית..." שיעור המשיבות "בכל הספרים" או "ברוב הספרים"
91%	ערכת שיחה עם הילדים על תוכן הספר לאחר הקראתו?
92%	ערכת שיחה עם הילדים על ערכים או על דילמות מוסריות לאחר הקראת הספר?
93%	ערכת שיחה עם הילדים על רגשות שהתעוררו במהלך הקריאה לאחר הקראת הספר?
93%	העברת פעילות להעשרת אוצר המלים של הילדים בשפה הספרותית?
86%	העברת פעילות יצירתית כמו ציור פיסול וכו' לאחר הקראת הספר?
84%	העברת פעילות של המחזת הסיפור לאחר הקראת הספר?

רוב הגנות מדווחות כי לאחר הקראת הספר הן ערכו עם הילדים שיחה והעבירו פעילות להעשרת אוצר המלים. פעילויות יצירתיות הועברו בשיעורים מעט יותר נמוכים

העברת התכנית בגן – איכותני

▪ הראיונות האיכותניים עם הגננות והמדריכות מלמדים כי להעברת התכנית בגן יש שלושה שלבים עיקריים:

1. **הכנה:** הגננת קוראת את הספר בעצמה ומחליטה איזו פעילות לעשות עם הילדים ובאילו ערכים / מסרים להתמקד

2. **קריאה:** הגננת קוראת את הספר במליאה ומפתחת עם הילדים שיח המשלב: היכרות עם הספר (שם הסופר והמאייר, דמויות, תמונות ועוד), שפה (אוצר מילים, אותיות, חרוזים, הבנת הנקרא ועוד) וערכים (הבעת רגש, חיבור אישי, מסר לחיים ועוד). בחלק מהגנים ההקראה והשיח נמשכים בקבוצות קטנות

3. **פעילות:** הילדים עושים פעילות המבוססת על הספר, בעיקר פעילות יצירה (ציור, צביעה, הדבקה ועוד) ופעילות המחזה, כדי להעצים את החוויה שיוצר הספר (יש גנים בהם הגננת עצמה ממחיזה את הסיפור לעומת גנים בהם הילדים ממחיזים בעצמם לעיתים בשיתוף של אמהות שמגיעות לגן)

העברת התכנית בגן – איכותני

- הגננות מפרשות את המסרים של הספרים לפי השקפת עולמן ולכן נוצר **מגוון גדול של מסרים שמביא לחוסר אחידות**. למשל, בסיפור על התנין הקטן, גננת אחת הדגישה את החברות, השנייה את האכפתיות כלפי האחר והשלישית לא להזיק לאחר
- ישנן גננות **שלא מתחברות למסרים של הספר ומחליטות לא לעסוק בו**. למשל, היו גננות שבחרו לא לעסוק בספר "מי ליקק את גביע הגלידה" בגלל הוא מכיל מסרים מיניים לכאורה
- קיים **מגוון גדול של פעילויות שהגננות עושות סביב הספרים**. הדבר נותן פתח גדול ליצירתיות של הגננות אבל גם עלול להביא לשטחיות. למשל, פעילות שעוסקת בצביעה או גזירה של הדמות הראשית בסיפור
- **לא תמיד ברור האם לפעילויות יש ערך מוסף, מעבר לחוויה**. למשל, בסיפור על התנין הקטן היו כאלה שהדפיסו תנין וצבעו אותו או הדביקו דמות של תנין על מקל של ארטיק

מידת המעורבות של צוות הגן

כל הגנות (N=487)	"באיזו מידה..." שיעור המשיבות "במידה רבה מאוד" או "במידה רבה"
83%	באיזו מידה קיים שיתוף פעולה של צוות הגן בהעברת התכנית?
77%	באיזו מידה הסייעות מעורבות בהעברת התכנית בגן?
63%	באיזו מידה הגנות המשלימה מעורבת בהעברת התכנית בגן?

- רוב הגנות מדווחות כי קיים שיתוף פעולה של הצוות
- 77% ציינו כי גם הגנות המשלימה מעבירה את התכנית, אך מידת המעורבות של הגנות המשלימות נמוכה יחסית (63%)

החלק היחסי בספריית הגן ובבית

הספרים של התכנית מהווים למעשה את ספריית הגן ואת ספריית הבית:

- **הגננות נשאלו מהו חלקם היחסי של הספרים שקיבלו במסגרת התכנית (השנה ו/או בשנים קודמות) מקרב כלל הספרים בספריית הגן – 97% השיבו "כמעט כל או כל הספרים" או "רוב הספרים"**
- **התצפיות בגני הילדים מלמדות כי:**
 - בכל הגנים ישנן ספריות, רובן מקוטלגות לפי נושא ומיעוטן לפי א'-ב'
 - ברוב הספריות ישנן פינות קריאה פעילות והספרים נגישים לילדים
 - ספרי 'מכתבת אלפאנוס' נמצאים במרבית הספריות במקום בולט
 - ברוב הגנים יש פינה / לוח של 'מכתבת אלפאנוס' המכילה דמויות וציטוטים מהספרים, תוצרי פעילות של הילדים ועוד
 - בחלק מהגנים תוצרי הפעילות מוצגים מחוץ לספרייה או לפינת / לוח 'מכתבת אלפאנוס'
- **ההורים נשאלו מהו חלקם היחסי של הספרים שקיבלו מהגן במסגרת התכנית (השנה ו/או בשנים קודמות) מקרב כלל הספרים בספריית הילדים שלהם בבית – 93% השיבו "כמעט כל או כל הספרים" או "רוב הספרים"**

קריאת הספרים בבית עם ההורים

- 74% מההורים מדווחים כי הקריאו לילדם את כל הספרים שקיבלו מהגן; 14% הקריאו את רוב הספרים
- 72% מההורים מציינים כי גם אחרים במשפחה מקריאים

כל ההורים (N=622)	"באיזו מידה..." שיעור המשיבים "במידה רבה מאוד" או "במידה רבה"
86%	אתה מדבר עם ילדך על <u>תוכן הספר</u> לאחר הקראתו?
86%	אתה מדבר עם ילדך לאחר הקראת הספרים על <u>חוויות אישיות</u> שלו שקשורות לקריאת הספרים?
86%	אתה מדבר עם ילדך על <u>רגשות שקשורים לספרים</u> בעקבות קריאת הספרים?
77%	אתה <u>משתמש בהצעות</u> המופיעות בסוף הספרים?
86%	<u>ההצעות</u> המופיעות בסוף הספרים <u>הן טובות</u> בעיניך?
91%	ילדך נהנה מהפעילות <u>המשותפת</u> על-פי ההצעות המופיעות בסוף הספרים?

שיתוף הפעולה בין הגן להורים

כל הגנות (N=482)	"באיזו מידה..." שיעור המשיבות "במידה רבה מאוד" או "במידה רבה"
69%	ההורים מעורבים בהעברת התכנית בגן?
70%	את נותנת להורים הדרכה בנושא קריאת הספרים בבית?
67%	ההורים מעדכנים אותך לגבי קריאת הספרים בבית?
66%	ההורים משתפים פעולה ומקריאים לילדים בבית את הספרים?

נראה כי שיתוף הפעולה בין הגן להורים אינו גבוה יחסית:

- שיעורים לא גבוהים מקרב הגנות (כ-70%) סבורות כי ההורים משתפים פעולה
- 95% מהגנות קיימו לדבריהן מפגשי הורים וילדים בתכנית; רק 82% מההורים דיווחו כך
- 84% מההורים דיווחו שהגנת מעדכנת אותם בקשר לתכנית

שיתוף ההורים בתכנית הוא מגוון מאד:

- **הגננות מעדכנות בדרך כלל את ההורים בתחילת השנה על קיומה של התכנית והצורך שהם יקראו את הספרים לילדים**
- **יש גננות שעורכות יום שיא ("יום אלפאנוס") לאחר שעות העבודה, בהשתתפות ההורים שעושים פעילות עם הילדים**
- **יש גננות שמזמינות הורים לפעילויות בשעות הבוקר, כגון: קריאת הספר לילדים, המחזה של הספר, עבודה עם קבוצות של ילדים סביב הספר ועוד. לפעילויות אלה מגיעות בעיקר אימהות שאינן עובדות**
- **יש גננות שמעודדות את ההורים לקרוא את הספרים לילדים בדרכים הבאות: מזמינות אימהות לפעילות, מדברות על חשיבות הקריאה, נותנות הצעות לפעילות, מדגימות פעילות וקריאה נכונה, נותנות משימות, מארגנות תחרות בין ההורים**

שיתוף הפעולה בין הגן להורים – איכותני

- ניכר מהראיונות הגננות מודעות לצורך לשתף את ההורים בתכנית ואף עושות פעולות שונות לקדם זאת, כפי שצוין בשקף הקודם
- כפי שעולה מממצאים הכמותיים, ההיענות של ההורים לשיתוף הפעולה משתנה מאד בין גן לגן ובין הורים שונים באותו גן
- ניכר כי הנחישות של הגננת והיכולת שלה להיות יצירתית בחיבור ההורים לתכנית משפיעים על שיתוף הפעולה שלהם

"אני אישית לא ציפיתי מכם הורים-ילדים כי ישנו קושי בהשגת כל ההורים. ישנם הורים צובדים אשר לא יכולים לבוא ולהשתתף בפעילויות"

"צצרי היום רוב האימהות צסוקות בכל מיני דברים אשר מרחיקים אותן מהילדים שלהן ולכן אנחנו המורות צריכות אנדנד להורים ולהכריח אותם לבוא ולשבת בכיתה בכדי להבין את המשקל של התוכנית ולא לתת להם את האפשרות לזלזול"

**ב. הכלים, המיומנויות ומקורות
התמיכה העומדים לרשות
הגננות ביישום התכנית**

כל הגננות (N=488)	"באיזו מידה את נעזרת..." שיעור המשיבות "במידה רבה מאוד" או "במידה רבה"
82%	בהצעות לפעילות המופיעות בספרים להעברת התכנית בגן?
63%	באתר האינטרנט להעברת התכנית בגן?
50%	בפייסבוק להעברת התכנית בגן?
62%	בגננות אחרות להעברת התכנית בגן?
75%	בדף המידע לגננות להעברת התכנית בגן?

שיעורי הגננות שדיווחו כי הן נעזרות בכלים השונים אינם גבוהים ועולה צורך ניכר בקבלת כלים ובהדרכה בהעברת התכנית בגן:

- שיעורים לא גבוהים מהן מרגישות כי יש בידיהן את הכלים הנחוצים לצורך העברת התכנית (77%)
- 83% מהגננות מעוניינות לקבל כלים להעברת התכנית בגן ו-78% היו רוצות לקבל הדרכה

מקורות התמיכה של הגננות

כל הגננות (N=480)	"באיזו מידה..." שיעור המשיבות "במידה רבה מאוד" או "במידה רבה"
84%	באיזו מידה את מתכננת לבד את העברת התכנית בגן?
63%	באיזו מידה את נעזרת במדריכה של הגן להעברת התכנית בגן?
60%	באיזו מידה את נעזרת במפקח/ת של הגן להעברת התכנית בגן?
77%	באיזו מידה המפקח/ת מעורב/ת בהעברת התכנית בגן?

עולה צורך בחיזוק מקורות התמיכה של הגננות בהעברת התכנית בגן:

- רוב הגננות (84%) מתכננות לבד את העברת התכנית בגן
- רק כ-60% מהן נעזרות במדריכה של הגן או במפקח/ת

כלים ומקורות תמיכה לגננות – איכותני

- בשלב ההכנה רוב הגננות משתמשות בכלים ומקורות שונים אך יש משקל רב לידע ולניסיון האישי שלהן בבחירת הפעילות

"אני אישית מתבססת על היצירה העצמית שלי. יש לי ניסיון של 26 שנים ולכן אני חושבת שאני יכולה להפיק יותר רציונות מאשר ההצעות בסוף כל סיכור"

הצעות בספרים

- ההצעות בספר הן מקור זמין ושימושי מאד עבור הגננות. גם אם הן לא מיישמות אותן כלשונן הן מהוות עבורן השראה לפעילות
- היו גננות שציינו כי ההצעות חוזרות על עצמן ולא מספקות. לעומת זאת, היו גננות שציינו כי הן נותנות בסיס טוב שניתן לפתח אותו

"הפעילויות המוצעות מתאימות ויפות אק אני הרגשתי שאחרי 3 שנים הן חוזרות על עצמן ונכנסות לשטחיות. אני רוצה לראות מה שהוא יוצרתי יותר"

אתר האינטרנט של התכנית

- יש גננות שנכנסות וקוראות פעילויות והמלצות באתר אך לא ניכר כי מדובר במקור בעל משקל רב עבורן

כלים ומקורות תמיכה לגננות – איכותני

פייסבוק

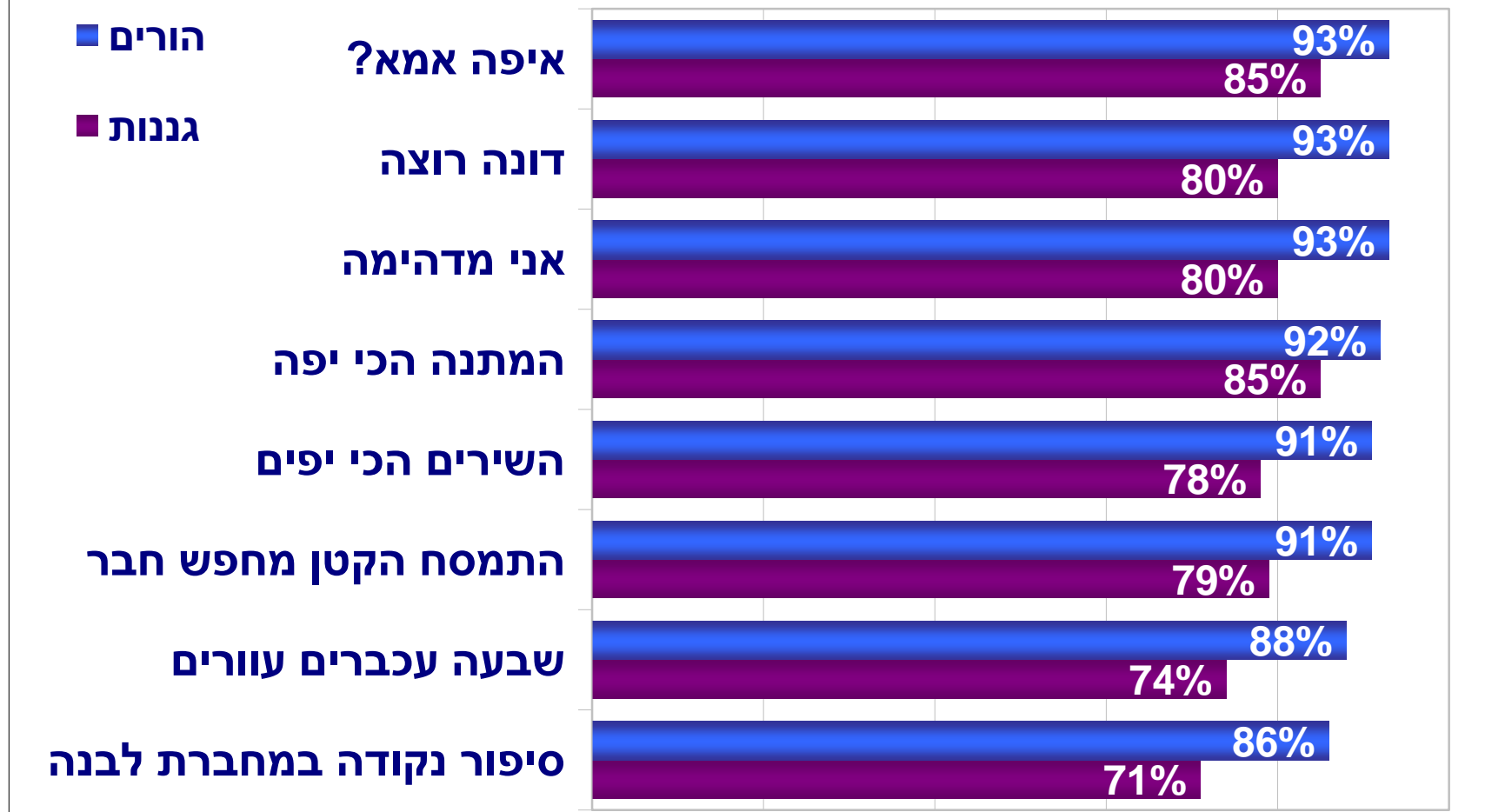
- בהלימה לממצאים הכמותיים, נראה כי הגננות שרואיינו לא עושות שימוש רב בפייסבוק. יש גננות שצופות בתכנים אך לא מפרסמות תכנים שלהן
 - **הסיבות לכך הן:**
 - אין להן פייסבוק
 - לא יודעות לפרסם תכנים בפייסבוק
 - חוששות מפרסום עצמן ומפגיעה בפרטיות של הילדים
 - אחת הגננות שפרסמה בעבר ציינה כי לא תעשה זאת יותר כי גננות אחרות שומרות את התכנים שלהן לעצמן ולא מפרסמות
- "אני לא מפרסמת באלף התמונות של הילדים וישנן הורים שמסרבים פרסום תמונות של הילדים שלהם"*
- "אנחנו בוודאות יותר יזירתיות מאננות ממלריס אחרים, אך צדיין נמצאות בקונסט הכחז מהפרסום. אנחנו צדיין מואבלות במקום ובחברה שלנו. מהססות להוכיח על הבמה, באלף חוסר הביטחון הפנימי שלנו בעצמנו"*

**ג. שביעות הרצון של הגננות
וההורים מהיבטים שונים
בתכנית**

שביעות רצון מהספרים – גילאים 3-4

שיעור המשיבים "במידה רבה" או "במידה רבה מאוד"

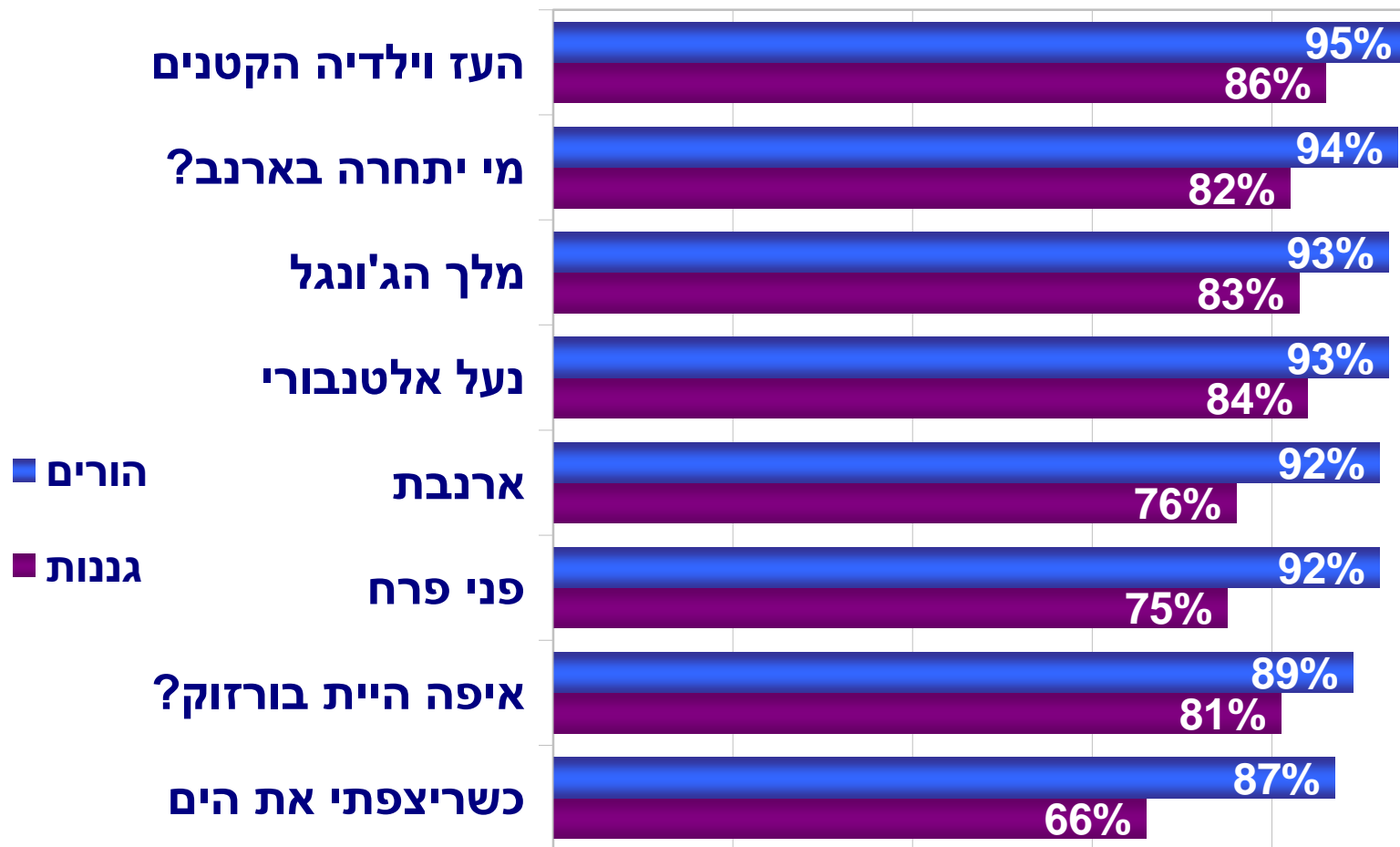
■ **הורים:** "באיזו מידה ילדך נהנה לקרוא כל אחד מן הספרים?" (N=432)

■ **גננות:** "באיזו מידה כל אחד מן הספרים תורם לעידוד קריאה בקרב הילדים?" (N=306)

שביעות רצון מהספרים – גילאים 5-6

שיעור המשיבים "במידה רבה" או "במידה רבה מאוד"

■ **הורים:** "באיזו מידה ילדך נהנה לקרוא כל אחד מן הספרים?" (N=270)

■ **גננות:** "באיזו מידה כל אחד מן הספרים תורם לעידוד קריאה בקרב הילדים?" (N=266)

שביעות רצון כללית מהספרים – גננות

שביעות הרצון הכללית מהספרים בקרב הגננות גבוהה, בעיקר מהאיורים ומהתאמת הספרים לגיל הילדים

כל הגננות (N=485)	"באיזו מידה..." שיעור המשיבות "במידה רבה מאוד" או "במידה רבה"
87%	את שבעת רצון מאיכות התכנים של הספרים שהגן קיבל השנה במסגרת התכנית מכתבת אלפאנוס?
91%	את שבעת רצון מהאיורים בספרים שהגן קיבל השנה במסגרת התכנית מכתבת אלפאנוס?
92%	הספרים שהגן קיבל השנה במסגרת התכנית מכתבת אלפאנוס מתאימים לגיל הילדים?

שביעות הרצון מהספרים – איכותני

באופן כללי, הגננות הביעו שביעות רצון רבה מהספרים והיו שציינו כי חל שיפור בתשע"ו. יחד עם זאת, נשמעה ביקורת כלפי מיעוט מהספרים בהיבטים הבאים:

- תוכן - אין מטרה ואין מסר, עלילה לא ברורה, שפה נמוכה
- מעטפת - כריכה לא מתאימה, טקסטים ארוכים, גופן קטן, חוסר נוחות
- התאמה לגיל - אי התאמה לטרומ חובה, התאמה חלקית לעולם הילדים, מענה חלקי לצרכים ולערכים של הילדים
- התאמה לתרבות – נטען כי יש ספרים מתורגמים הרחוקים מהמציאות של הילדים ומהתרבות שלהם
- ספרים שצוינה לגביהם ביקורת מפורשת - "מי ליקק את גביע הגלידה", "נפנוף", "סיסי לובשת כבשה ושני זחלים" (כולם ספרים שחולקו בתשע"ה, לפני עריכת המחקר)

שביעות רצון כללית מהספרים – הורים

שביעות הרצון מהספרים בקרב ההורים גם היא גבוהה מאוד

כל הורים (N=721)	"באיזו מידה..." שיעור המשיבים "במידה רבה מאוד" או "במידה רבה"
93%	אתה שבע רצון מאיכות התכנים של הספרים שקיבלתם במכתבת אלפאנוס?
91%	אתה שבע רצון מהאיורים בספרים שקיבלתם במכתבת אלפאנוס?
92%	הספרים שקיבלתם במכתבת אלפאנוס מתאימים לגיל של ילדך?
92%	התכנים של הספרים שקיבלתם במכתבת אלפאנוס רלוונטיים לעולמו של ילדך ולנושאים המעניינים אותו?
92%	התכנים של הספרים שקיבלתם במכתבת אלפאנוס מתאימים לערכים של המשפחה שלכם?

שביעות רצון כללית מהתכנית – הורים

כל ההורים (N=721)	"באיזו מידה..." שיעור המשיבים "במידה רבה מאוד" או "במידה רבה"
93%	באיזו מידה אתה שבע רצון ממכתבת אלפאנוס באופן כללי?
94%	באיזו מידה הילד שלך אוהב את הפעילות של מכתבת אלפאנוס בגן?
92%	באיזו מידה הילד שלך אוהב את קריאת הספרים של מכתבת אלפאנוס בבית?
92%	באיזו מידה אתה נהנה מקריאת הספרים של מכתבת אלפאנוס בבית?

שביעות רצון כללית מהתכנית – גננות

גם שביעות הרצון מהספרים בקרב הגננות גם היא גבוהה מאוד

כל הגננות (N=485)	"באיזו מידה..." שיעור המשיבות "במידה רבה מאוד" או "במידה רבה"
96%	את שבעת רצון מתכנית מכתבת אלפאנוס?
91%	מכתבת אלפאנוס הפכה לחלק מהפעילות היומיומית בגן?
95%	התכנית מכתבת אלפאנוס מתאימה לתרבות של הגן?
96%	הילדים אוהבים את הפעילות של מכתבת אלפאנוס?

קשיים ביישום התכנית – איכותני

- **עומס** - נובע מפרויקטים נוספים, תכנית הלימודים של משרד החינוך ועבודה מנהלתית (כתיבת דוחות והכנה לביקורת של המפקחת)

"יש לנו עוד פרויקטים שאנחנו מצויפים בהם. בסוף החודש יש לי ביקורת אז אני לא יכולה לעמוד בכל הדרישות. אם מיילי דוחות, אם ביצוע פעילויות כיתה ואם פרסום ומיצור. יש לי המון דרישות ממשרד חינוך שאיני מספיקה לעשות אותם"
- **חוסר שת"פ של הורים** – הורים לא נענים להזמנות להשתתף בפעילויות והדרכות או לעזור בהכנת פעילויות בגן ולא מקדישים זמן לקרוא ספר לילדם.

נובע מכך שהם עסוקים או חסרי אוריינות שפה

"עם ההורים המכשול הציקרי היינו אי שיתוף הפעולה שלהם אתנו. לפעמים יש מחסור בתרבות ובתפיסות לגבי הקריאה ורוב ההורים מאמינים שהשקעה הציקרית בקריאה צריכה להיות כיתה א"
- **הגעה לא סדירה של ספרים** – יש מקרים בהם שני ספרים מגיעים כמעט באותו זמן ונאלצים לוותר על אחד מהם. פוגע ביכולת התכנון של הגננת

ד. ההשפעות הנתפסות של התכנית בבית ובגן

- **השפעות בסביבת הגן**
- **השפעות בבית**
- **השפעות על עידוד הקריאה**

השפעות בסביבת הבית – גננות והורים

השפעה חיובית בסביבת הבית לפי רוב (כ-90%) ההורים והגננות

ההורים
(N=709)

"באיזו מידה..." שיעור המשיבים "במידה רבה מאוד" או "במידה רבה"

92%

התכנית תורמת לכך שתקריא לילדך יותר סיפורים בבית?

91%

התכנית תורמת לכך שאתה נהנה להקריא לילדיך?

90%

התכנית תרמה לשיפור היחס של המשפחה לקריאת ספרים?

87%

התכנית מעשירה את השיח המשפחתי?

הגננות
(N=480)

"באיזו מידה..." שיעור המשיבות "במידה רבה מאוד" או "במידה רבה"

88%

התכנית מעודדת הורים להקריא לילדים סיפורים בבית?

87%

התכנית מעשירה את השיח בין ילדים והורים בבית?

89%

התכנית תרמה לשיפור היחס של המשפחה לקריאת ספרים?

השפעות בסביבת הבית – הורים

- על-פי דיווחי ההורים לתכנית נודעת השפעה חיובית על נושא הקריאה גם במעגל המשפחתי הרחב יותר

כל ההורים (N=709)	"באיזו מידה..." שיעור המשיבים "במידה רבה מאוד" או "במידה רבה"
91%	התכנית מעשירה את אוצר המלים בשפה המדוברת בבית ביומיום?
87%	בעקבות התכנית אתה מקריא לילדך יותר ספרים בכלל?
86%	בעקבות התכנית בני המשפחה קוראים יותר ספרים?
83%	בעקבות התכנית נותנים במשפחה כמתנה ספרי קריאה?
82%	האחים ו/או האחיות במשפחה קראו את הספרים והשתמשו בהם?

השפעות על עידוד הקריאה – גננות

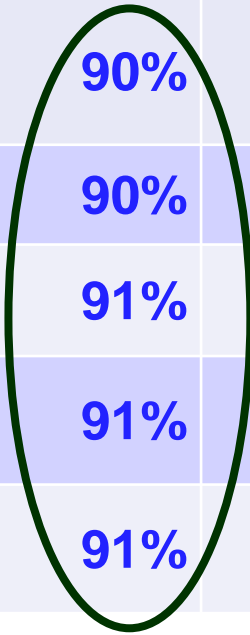
- הרוב המכריע של הגננות סבורות כי לתכנית תרומה ניכרת לעידוד הקריאה בקרב ילדי הגן

כל הגננות (N=482)	"באיזו מידה..." שיעור המשיבות "במידה רבה מאוד" או "במידה רבה"
97%	התכנית תורמת לרצון של הילדים בגן לשמוע סיפורים?
95%	התכנית מעשירה את השפה ואת אוצר המלים של הילדים בגן?
97%	התכנית תורמת לאהבת קריאה והנאה מקריאה בקרב הילדים בגן?
94%	התכנית תרמה להיכרות של הילדים עם השפה הערבית הספרותית?
96%	בעקבות התכנית חל שיפור בנושא עידוד הקריאה בגן?

השפעות על עידוד הקריאה – הורים

- גם רוב ההורים סבורים כי לתכנית תרומה ניכרת לעידוד הקריאה בקרב ילדי הגן

כל ההורים (N=717)	"באיזו מידה..." שיעור המשיבים "במידה רבה מאוד" או "במידה רבה"
90%	התכנית מעשירה את אוצר המלים של ילדך בשפה המדוברת ביומיום?
90%	התכנית תרמה להיכרות של ילדך עם השפה הערבית הספרותית?
91%	התכנית תורמת לכך שילדך רוצים שתקריאו להם סיפורים בבית?
91%	התכנית תורמת לכך שילדך אוהבים קריאה ונהנים ממנה?
91%	בעקבות התכנית חל שיפור בנושא עידוד הקריאה?

השפעות התכנית – איכותני

הגננות ציינו שהתכנית מקדמת מגוון מאד רחב של היבטים, שהעיקרים שבהם:

- העשרת שפה והבנת טקסטים, הרחבת אוצר מילים מושגים ומונחים
- אהבת קריאה ומוטיבציה לקריאה והנאה
- יחס לשפה הערבית הקלאסית ויכולת לדקלם בשפה יפה ונכונה
- יחס מכבד כלפי הספר ומודעות לחשיבותו ולשמירתו
- רכישה והפנמה של ערכים חברתיים ותרבותיים
- הבעה עצמית וביטוי של רגשות וחוויות. שיח משמעותי

"התכנית קידמה יכולת שפתית ואוצר מילים, קריאת ספרים, הת"יחסות לספר, הילדים יותר שומרים על הספר, ממתנים לו, יש להם יותר מודעות לחשיבות הספר, הילדים רכשו גם ערכים, כמו כבוד ועזרה הדדית, אהבו להציג הצעות, הביעו וביטאו חוויותיהם האישיות, השינוי מאוד מעניין ויפה..."

סיכום ודיון

סיכום ודיון

- הגננות וההורים מביעים שביעות רצון גבוהה מאוד מהתכנית ומהספרים וסבורים כי לתכנית תרומה משמעותית לעידוד קריאה בגן ובבית
- קיים קונצנזוס בנוגע לצורך של השטח בתכנית זו ובאשר לחיוניותה ותרומתה לעידוד הקריאה
- עם זאת, עולות מספר נקודות למחשבה ושדרוג:
 - הגעה לא סדירה של ספרים
 - תזמון הגעת הספרים בהתאם לתכנית הלימודים
 - שביעות רצון נמוכה מספרים מסוימים
- חשיבה מחודשת על הספרים ששביעות הרצון מהם נמוכה באופן יחסי

סיכום ודיון

■ **בהינתן כי הגננות חשות עומס רב בעבודתן:**

■ העברת התכנית בגן כוללת לרוב הקראת הספרים ושיחה, ופחות פעילות יצירתית. קיים מגוון גדול של פעילויות ומסרים סביב הספרים

■ בניית ערכה של סטנדרטים לקריאה מיטבית ולפעילות ערכית מיטבית סביב הספרים והנגשתה לגננות

■ רוב הגננות מתכננות לבד את ההעברה, ללא עזרת הכלים השונים (כגון אתר האינטרנט והפייסבוק) והן מעוניינות לקבל כלים והדרכה

■ בניית כלים לגננות להעברת התכנית ולניהול שיח ערכי סביב הספרים חשיבה בנושא הפייסבוק ובחינת שיתוף ממוסד

■ חיזוק מערך ההדרכה והתמיכה לגננות; למידת עמיתים; ימי שיא

סיכום ודיון

- בבית – רוב ההורים מקריאים את הספרים והילדים מאוד נהנים, אך שיעורים לא גבוהים משתמשים בהצעות בסוף הספרים
- שיתוף הפעולה בין הגננות להורים אינו גבוה
- למידה מהגננות על הדרכים בהן נקטו לחיבור ההורים עם התכנית (למידת עמיתים)
- מתן כלים לגננות להעלאת מודעות ההורים ולקידום שיתוף הפעולה שלהם עם התכנית
- הנגשת ההצעות בסוף הספרים כדי לאפשר פעילות מיטבית בבית עם ההורים

תודה!